



Folketingets Kirkeudvalg
Christiansborg
1240 København K

Kirkeministeriet
Frederiksholms Kanal 21
Postboks 2123
1015 København K
www.km.dk

Telefon 3392 3390
Telefax 3392 3913
e-post km@km.dk

Dokument nr.: 38854/10

Dato: 22. april 2010

Kirkeudvalget har ved brev af 18. marts 2010 (KIU alm. del – spørgsmål 32) bedt om min besvarelse af følgende spørgsmål:

”Der ønskes en redegørelse for, i hvilket omfang folkekirken begrænses af, hhv. er friholdt for bestemmelser vedrørende fredning.”

Svar:

1. Fredning af kirkebygninger

Folkekirkens kirker og kirkegårde er fredet i henhold til den kirkelige lovgivning, jf. herved § 1 i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, lovbekendtgørelse nr. 77 af 2. februar 2009.

Lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde har bl.a. til formål at sikre, at der ikke ser forringelse af de kulturværdier, der er knyttet til kirken og kirkegården samtidig med, at det respekteres, at kirkebygningen først og fremmest skal være et rum til menighedens brug i forbindelse med gudstjenester.

Som en konsekvens heraf kan kirkebygninger, der omfattes af lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, og hvori der foregår gudstjenester og handlinger af gudstjenestelig karakter - herunder kirkelige handlinger - ikke fredes i henhold til bygningsfredningsloven, jf. bygningsfredningsloven § 5, sammenholdt med § 3 og § 4 i lovbekendtgørelse nr. 1088 af 29. august 2007.

Hvis en kirke nedlægges, vil kirkebygningen, hvis den er opført før 1536 være fredet uden særlig beslutning derom. Kulturministeren kan bestemme, at nyere kirkebygninger af væsentlig arkitektonisk eller kulturhistorisk værdi, der er over 50 år, efter at de er nedlagt som kirke, skal fredes efter bygningsfredningsloven.

2. Fredede fortidsminder på kirkegårde og kirkegårdsdiger

Kapitel 8 og 8a i museumsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1505 af 14. januar 2006, indeholder særlige bestemmelser om beskyttelse af fortidsminder og sten- og jorddiger. Museumsloven hører under Kulturministeriets ansvarsområde.

Enkelte fredede fortidsminder er beliggende på folkekirkens kirkegårde. I så fald finder både lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde og museumslovens regelsæt anvendelse på beskyttelsen af det fredede fortidsminde.

Folkekirkens kirkegårdsdiger er ikke omfattet af museumslovens bestemmelser om beskyttelse af sten- og jorddiger, men er beskyttede efter lov om fol-



kekirkens kirkebygninger og kirkegårde, jf. lovbekendtgørelse nr. 77 af 2. februar 2009 sammenholdt med § 1, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 1511 af 14. december 2006 om beskyttede sten- og jorddiger og lignende.

Kulturarvsstyrelsen under Kulturministeriet har i 2009 udsendt: Vejledning om tilsyn med fortidsminder og sten- og jorddiger. I vejledningen er på side 8, sp. 1, nederst anført: ”Fortidsminder og sten- og jorddiger, som er beskyttet efter museumslovens § 8 a, kan også ligge på arealer, der er fredet efter naturbeskyttelseslovens §§ 33 eller 51. Er dette tilfældet, skal ikke blot regler i museumsloven iagttages ved ændringer af fortidsminderne og sten- og jorddiger, men også regler i naturbeskyttelsesloven.”

§ 33 og § 51 i lov om naturbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 933 af 24. september 2009 vedrører fredning af landarealer og ferske vande efter bestemmelserne i kapitel 6 i lov om naturbeskyttelse.

3. Fredning af tjenesteboliger m.v.

Både privat og offentligt ejede bygninger kan fredes, hvis de har særlige arkitektoniske eller kulturhistoriske kvaliteter af national betydning. Bygninger, der tilhører folkekirken, kan derfor være genstand for fredning efter bygningsfredningsloven. Dog kan de kirkebygninger, der anvendes til gudstjeneste m.v., jf. ovenfor under 1., ikke fredes efter denne lov.

Også bygningers omgivelser kan fredes, hvis de i sig selv indeholder strukturer eller overflader, som udgør en væsentlig del af den samlede helhed, som ønskes sikret med fredningen. Det kan f.eks. være stier og hække i en have, belægningen på en gårdsplads eller en karakteristisk mur.

Enkelte af folkekirkens præstegårde, der benyttes som tjenesteboliger for folkekirkens præster, er fredet efter bygningsfredningslovgivningen.

Ved istandsættelser og ombygninger af en tjenestebolig skal et menighedsråds forslag godkendes af det stedlige provstiudvalg. Hvis boligen er fredet efter bygningsfredningsloven, skal forslaget dog godkendes af stiftsøvrigheden samt Kulturarvsstyrelsen.

4. Salg og nedrivning af offentlige bygninger

En lang række ikke-fredede bygninger i offentligt eje må ikke nedrives eller sælges til private, uden at Kulturarvsstyrelsen først er orienteret og har haft mulighed for at tage stilling til, om bygningen bør fredes. Det gælder bygninger, som er mere end 50 år gamle, eller som er karakteriseret som værende af høj bevaringsværdi. Kulturarvsstyrelsen skal derfor underrettes om påtænkte nedrivninger eller salg af kirker, kirkegårdskapeller, kirkelader, præstegårde og tjenesteboliger.

5. Fredning af landarealer m.v. efter naturbeskyttelseslovgivningen

For at beskytte naturen med dens bestand af vilde dyr og planter samt deres levesteder og de landskabelige, kulturhistoriske, naturvidenskabelige og un-



Kirkeministeriet

Dokument nr.: 38854/10

Side 3

dervisningsmæssige værdier kan fredningsnævn gennemføre fredning af landarealer og ferske vande efter bestemmelserne i kapitel 6 i lov om naturbeskyttelse, jf. § 33 og § 51 i lov om naturbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 933 af 24. september 2009.

En fredning kan gå ud på bevaring af den nuværende tilstand eller tilvejebringelse af en bestemt tilstand eller landskabstype. Der kan også fastsættes regler om offentlighedens færdsel i et område. En fredning indskrænker juridisk set en grundejers rettigheder over sin ejendom. Fredningen medfører, at der en gang for alle gøres op med et bestemt geografisk områdes anvendelsesmuligheder.

Fredningsnævnenes afgørelser om fredning kan påklages til Naturklagenævnet.

Naturbeskyttelseslovens regelsæt om fredninger af landarealer og ferske vande gælder også for folkekirkens kirker og præsteembeders ejendomme. I sagen fra Farum stadfæstede Naturklagenævnet fredningsnævnets afgørelse om foretagelse af fredning herunder afgørelsen om, at fredningen kunne foretages uden, at der skulle ydes erstatning.

Med venlig hilsen

Birthe Rønn Hornbech

/Pernille Esdahl